

PLANTESORTSNEMNDA

Møtebok nr. 120

Møtetid/sted: Norsk Gartnerforbund 07.03.2019 kl. 9.30

Til stede: Jon Mjærum (leder), Siri K. Steudel, Tor Lunnan, Sidsel Bøckman, Ingvild Evju, Morten Lillemo.
Marianne Johansen og Pia Borg (sekretariat).
Forfall: Einar Kiserud.

Oslo, 7.mars 2019

Jon Mjærum

Tor Lunnan

Sidsel Bøckman

Siri K. Steudel

Morten Lillemo

Ingvild Evju

MØTEBOK

Per Jarle Møllerhagen og Aina Lundon Russenes (NIBIO), Stein Bergersen, Bjarne Kjøs, Hans Jacob Lund og Jon Arne Dieseth (Graminor AS) var til stede på den åpne delen av møtet. Aina Lundon Russenes og Per Jarle Møllerhagen presenterte resultatene fra verdiprøvingen.

- Sak 01/19 Godkjenning av innkalling og saksliste
Innkalling og saksliste ble godkjent.
- Sak 02/19 Møtebok nr. 118 og 119.
Er tidligere sendt ut og godkjent på e-post. Møtebøkene ble underskrevet på møtet.
- Sak 03/19 Referatsaker
- a) Skifte av representant i UPOV
Pia Borg vil representere Mattilsynet i UPOV fremover. Det er ikke avklart hvem som vil møte i UPOV fra Landbruks- og matdepartementet.
 - b) Endringer i sortsliste og kunngjøring
Sortsliste og liste over rettsbeskyttede sorter er nå skilt.
 - c) Satser utvalgsgodtgjøring
Nye satser ble sendt ut på e-post sammen med møteinnkallingen.
 - d) Betydningen av uttrykket «Fellesbetegnelse» (punkt 5 i søknadsskjema planteforedlerrett).
I søknadsskjema for søknad om planteforedlerrett, punkt 5 spørres det etter Fellesbetegnelse. I veiledningen til søknadsskjemaet står det følgende om punkt 5: I enkelte tilfeller ønsker sortseierne å markere at sorten er en del av deres kolleksjon og ønsker derved å knytte en fellesbetegnelse til sortsnavnet som skal brukes. En fellesbetegnelse kan ikke være sortsnavn eller en del av dette. En fellesbetegnelse kan imidlertid registreres av annen instans og bruken reguleres av sortseieren i henhold til dette. Et offisielt sortsnavn derimot er forutsatt brukt om vedkommende sort uavhengig av sortseierens interesser, også etter at eventuell rettsbeskyttelse er opphørt.

Det er uklart hva som er opprinnelsen til dette spørsmålet og hvilken sammenheng det har med varemerker.
 - e) Gebyr i forskrift om planteforedlerrett
Gebyrene i forskrift om planteforedlerrett er endret.

Sak 04/19 Godkjenning av vårhvetete SW21074 (Felgen), for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Lantmännen ek för, Sverige, representert ved Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1436

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)

Andre undersøkelser:

Ekstensograf-tester, 2018

Mykotoksinanalyser (DON), 2016-2018 (NMBU/Graminor)

Testing av sjukdomsresistens, 2014-2018 (NMBU/Graminor)

Gulmodningsundersøkelser, 2016-2018 (Apelsvoll + Vollebekk)

SW21074 sammenlignes mot sorten Krabat som ble godkjent i 2010.

Egenskap	Krabat	SW21074	Signifikans
Vannprosent, høsting	-	-	
Kornavling, kg/daa	512 (100)	520 (102)	
Strå lengde, cm	71	75	*
Legde seint, %	7	9	
Strå knekk, %	14	19	
HI-vekt, kg	79,9	82,3	*
1000-kornvekt, g	35,7	37,3	*
Proteininnhold, %	13,6	13,4	
SDS sedimentasjon	91	86	*
Spesifikk SDS	6,69	6,40	
Rmax	0,76	0,73	
Ext	132,4	131,07	
Falltall	400	353	
Diastasetall	18	20	
Mjøldogg, %	8	2	*
Gulrust, %	0	0	
Hvetebladprikk, %	10	10	
Hvetebrunfleck, %	8	8	
Hveteaksprikk, %	16	13	
Mjøldogg, % - resistenstest	19	8	*
Gulrust, % - resistenstest	3	0	
Bladflekksjukdommer, % - resistenstest	36	51	
LBcDH (bladfleck korrigeret for tidlighet)	-10,9	-0,5	
DON-innhold, ppm	11,1	11,4	
Dager til aksskyting	57	55	
Dager til gulmodning	101	103	
Dager til gulmodning, Apelsvoll + Vollebekk	103/102	104/104	
SPI	27	34	*
* = signifikant på 5% nivå			

Tilråding fra NIBIO

- SW21074 er en sein vårhvetelinje med bra stråstyrke og stråkvalitet
- Avlingsnivået ser ut til å være høyere enn Krabat.
- SW21074 har en resistens på linje med Krabat mot de fleste av de vanlige soppsjukdommene, men ser ut til å være sterkere mot mjøldogg.
- SW21074 har hatt innhold av mykotoksinet DON likt med Krabat
- Hektolitervekt og 1000-kornvekt er høyere for SW 21074 enn for Krabat-
- SW21074 ser ut til å ha litt lavere falltall enn Krabat
- SW21074 har høyere spiretreghet enn Krabat.
- SW21074 har en sterk glutenkvalitet

Etter en totalvurdering anbefales SW21074 godkjent for opptak på norsk sortsliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 4.2.2016 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice.

DUS-test

Bestått DUS-test er mottatt fra Evira, Finland.

Vedtak

Det anbefales at SW21074 vårhvete godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste med sortsnavnet Felgen.

Sak 05/19 Godkjenning av vårhvete GN13618 (Bavian), for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1437

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)

Andre undersøkelser:

Ekstensograf-tester, 2018

Mykotoksinanalyser (DON), 2016-2018 (NMBU/Graminor)

Testing av sjukdomsresistens, 2014-2018 (NMBU/Graminor)

Gulmodningsundersøkelser, 2016-2018 (Apelsvoll + Vollebekk)

GN13618 sammenlignes mot sorten Seniorita som ble godkjent i 2014.

Egenskap	Seniorita	GN13618	Signifikans
Vannprosent, høsting	-	-	
Kornavling, kg/daa	500 (100)	519 (104)	
Strå lengde, cm	76	73	*
Legde seint, %	7	10	
Strå knekk, %	13	11	
HI-vekt, kg	81,4	80,0	*
1000-kornvekt, g	33,0	37,7	*
Proteininnhold, %	13,9	13,6	*
SDS sedimentasjon	92	95	
Spesifikk SDS	6,62	6,99	
Rmax	0,97	0,91	
Ext	111,35	92,11	
Falltall	364	383	
Diaasetall	19	18	
Mjøldogg, %	2	1	
Gulrust, %	1	2	
Hvetebladprikk, %	10	18	
Hvetebrunfleck, %	8	7	
Hveteaksprikk, %	16	21	
Mjøldogg, % - resistenstest	2	1	
Gulrust, % - resistenstest	1	3	
Bladflekksjukdommer, % - resistenstest	43	49	
LBcDH (bladfleck korrigeret for tidlighet)	-2,3	-4,2	
DON-innhold, ppm	10,2	10,8	
Dager til aksskyting	55	55	
Dager til gulmodning	102	102	
Dager til gulmodning, Apelsvoll + Vollebekk	104/103	106/103	*/
SPI	21	16	
* = signifikant på 5% nivå			

Tilråding fra NIBIO

- GN13618 er en sein vårhvetelinje med bra stråstyrke og stråkvalitet
- Avlingsnivået tenderer til å være høyere enn Seniorita.
- GN13618 har en resistens på linje med Seniorita mot de fleste av de vanlige soppsjukdommene, men ser ut til å være sterkere mot bladflekksjukdommer (hveteksprikk).
- GN13618 er relativt sterk mot fusarium og har hatt innhold av mykotoksinet DON på nivå med Seniorita
- Hektolitervekt og proteininnhold er litt lavere enn for Seniorita,
- 1000-kornvekt er høyere for GN13618 enn for Seniorita.
- GN13618 ser ut til å ha litt bedre falltall enn Seniorita
- GN13618 har spiretreghet som Seniorita.
- Glutenkvaliteten er som for Seniorita, men den har litt lavere strekkelengde.

Etter en totalvurdering anbefales GN13618 godkjent for opptak på norsk sortsliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 4.2.2016 i CPVOs Variety Finder med følgende merknad fra CPVO expert advice: Bavian er for likt sortsnavnet Baviaans som er en hvetesort på sortslista i Sør-Afrika.

DUS-test

Bestått DUS-test er mottatt fra Evira, Finland.

Vedtak

Det anbefales at GN13618 vårhete godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste, under forutsetning av at sorten får et navn som kan godkjennes.

Sak 06/19 Godkjenning av vårhvete GN11542 (Alpakka), for opptak på norsk offisiell sortsliste – søknad fra Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1438

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)

Andre undersøkelser:

Ekstensograf-tester, 2018

Mykotoksinanalyser (DON), 2016-2018 (NMBU/Graminor)

Testing av sjukdomsresistens, 2014-2018 (NMBU/Graminor)

Gulmodningsundersøkelser, 2016-2018 (Apelsvoll + Vollebekk)

GN11542 sammenlignes mot sorten Seniorita som ble godkjent i 2014.

Egenskap	Seniorita	GN11542	Signifikans
Vannprosent, høsting	-	-	
Kornavling, kg/daa	500 (100)	482 (96)	
Strå lengde, cm	76	76	
Legde seint, %	7	11	
Strå knekk, %	13	13	
HI-vekt, kg	81,4	80,9	
1000-kornvekt, g	33,0	33,7	
Proteininnhold, %	13,9	13,6	
SDS sedimentasjon	92	93	
Spesifikk SDS	6,62	6,86	
Rmax	0,97	0,95	
Ext	111,35	118,43	
Falltall	364	389	
Diastasetall	19	18	
Mjøldogg, %	2	3	
Gulrust, %	1	1	
Hvetebladprikk, %	10	13	
Hvetebrunfleck, %	8	3	
Hveteaksprikk, %	16	20	
Mjøldogg, % - resistenstest	2	5	
Gulrust, % - resistenstest	1	1	
Bladflekksjukdommer, % - resistenstest	43	51	
LBcDH (bladfleck korrigeret for tidlighet)	-2,3	-2,7	
DON-innhold, ppm	10,2	8,5	
Dager til aksskyting	55	55	
Dager til gulmodning	102	102	
Dager til gulmodning, Apelsvoll + Vollebekk	104/103	103/104	
SPI	21	22	
* = signifikant på 5% nivå			

Tilråding fra NIBIO

- GN11542 er en sein vårhvetelinje med bra stråstyrke og stråkvalitet
- Avlingsnivået er moderat.
- GN11542 har en sjukdomsresistens på linje med Seniorita mot de fleste sjukdommer, men virker litt svakere mot hveteaksprikk
- GN11542 er sterk mot fusarium og har hatt lavt innhold av mykotoksinet DON
- Hektolitervekt, 1000-kornvekt og proteininnhold er om lag som for Seniorita
- GN11542 ser ut til å ha litt bedre falltall enn Seniorita
- GN11542 har spiretregghet som Seniorita.
- Glutenkvaliteten er meget bra og GN11542 vurderes å ha en glutenkvalitet som tilsvarer klasse 2

Etter en totalvurdering anbefales GN11542 godkjent for opptak på norsk sortsliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 8.2.2016 i CPVOs Variety Finder med følgende merknad fra CPVO expert advice: med følgende merknad fra CPVO expert advice: Alpakka er for likt sortsnavnet Alpaga som er en hvetesort på sortslista i Sveits.

DUS-test

Bestått DUS-test er mottatt fra Evira, Finland.

Vedtak

Det anbefales at GN11542 vårhete godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste under forutsetning av at sorten får et navn som kan godkjennes.

Sak 07/19 Godkjenning av vårhvete SW11011 (Brolin), for opptak på norsk offisiell sortsliste – søknad fra Lantmännen ek för, Sverige, representert ved Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1439

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)

Andre undersøkelser:

Ekstensograf-tester, 2018

Mykotoksinanalyser (DON), 2016-2018 (NMBU/Graminor)

Testing av sjukdomsresistens, 2014-2018 (NMBU/Graminor)

Gulmodningsundersøkelser, 2016-2018 (Apelsvoll + Vollebekk)

SW11011 sammenlignes mot sorten Mirakel som ble godkjent i 2014.

Egenskap	Mirakel	SW11011	Signifikans
Vannprosent, høsting	-	-	
Kornavling, kg/daa	497 (100)	526 (106)	*
Strå lengde, cm	84	75	*
Legde seint, %	24	12	*
Strå knekk, %	12	40	
HI-vekt, kg	79,7	82,1	*
1000-kornvekt, g	36,5	41,9	*
Proteininnhold, %	13,9	12,7	*
SDS sedimentasjon	93	90	
Spesifikk SDS	6,68	7,07	
Rmax	0,78	0,80	
Ext	105,03	126,85	
Fallfall	378	359	
Diastasetall	19	20	
Mjøldogg, %	1	5	*
Gulrust %	0	1	
Hvetebladprikk, %	10	13	
Hvetebrunfleck, %	4	5	
Hveteaksprikk, %	12	17	
Mjøldogg, % - resistenstest	3	12	*
Gulrust, % - resistenstest	0	5	
Bladfleksjukdommer, % - resistenstest	41	52	*
LBcDH (bladfleck korrigert for tidlighet)	-11,4	-10,8	
DON-innhold, ppm	8,4	10,0	
Dager til aksskyting	55	55	
Dager til gulmodning	102	102	
Dager til gulmodning, Apelsvoll + Vollebekk	104/103	106/103	*/
SPI	21	16	*
* = signifikant på 5% nivå			

Tilråding fra NIBIO

- SW11011 er en sein vårhvetelinje med bra stråstyrke, men litt varierende stråkvalitet
- Avlingsnivået ser ut til å være høyere enn Mirakel.
- SW11011 har en resistens på linje med Mirakel mot de fleste av de vanlige soppsjukdommene, men ser ut til å være svakere mot bladflekkssjukdommer (hveteaksprikk) og mjøldogg.
- SW11011 er relativt sterk mot fusarium men har hatt innhold av mykotoksinet DON litt over nivå et for Mirakel
- Hektolitervekt er høyere og proteininnhold er litt lavere enn for for Mirakel.
- 1000-kornvekt er høyere for SW 11011 enn for Mirakel.
- SW11011 ser ut til å ha litt lavere falltall enn Mirakel
- SW11011 har lavere spiretregghet enn Mirakel.
- SW11011 har en sterk glutenkvalitet

Etter en totalvurdering anbefales SW11011 godkjent for opptak på norsk sortsliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 4.2.2016 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice.

Det er bare 5 personer som har Brolin som etternavn. Nemnda registrer at Brolin av den grunn regnes som et vernet slektsnavn etter navneloven. Etter lov om planteforedlerrett § 5, andre ledd bokstav e kan Brolin derfor ikke benyttes som sortsnavn med mindre sortseier får tillatelse til dette fra alle de fem personene i Norge som har Brolin som etternavn.

DUS-test

Kopi av bestått DUS-test er bestilt fra Evira, Finland.

Vedtak

Det anbefales at SW11011 vårhvete godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste. Sortsnavnet Brolin anbefales under forutsetning av at sortseier får samtykke til å bruke navnet av samtlige bærere av etternavnet Brolin i Norge. Alternativ må sorten få et annet navn som kan godkjennes.

Sak 08/19 Godkjenning av bygg SJ152037 (Cosmopolitan), for opptak på norsk offisiell sortsliste – søknad fra Sejet Planteformidling, Danmark representert ved Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1443

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)
Midt-Norge, 2016-2018 (16 felt)

Andre undersøkelser: Innhold av mykotoksiner (DON), 2008-2018
Gulmodning, Apelsvoll og Vollebekk, 2016-2018
Innhold av beta-glukaner, Canada

Cosmopolitan sammenlignes mot 2-radssorten Fairytale som ble godkjent i 2016.

Tabell 1. Sammendrag for Østlandet og Midt-Norge, 2016-2018.

Egenskap	Østlandet			Midt-Norge		
	Fairytale	Cosmopolitan	Signifikans	Fairytale	Cosmopolitan	Signifikans
Vann %, høsting	23,5	28,2	*	26,4	29,9	*
Kornavling, kg/daa	584 (100)	617 (104)		504(100)	566(111)	*
Strå lengde, cm	58	56		696	68	
Tidlig legde, %	0	0		3	0	
Sein legde, %	15	8		12	5	
Strå knekk, %	0	0		6	15	
Aksknekk, %	15	5		16	15	
HI-vekt, kg	69,5	67,3	*	64,4	61,9	*
1000-kornvekt, g	43,4	50,2	*	40,8	47,0	*
Proteininnhold, %	11,2	11,2		10,9	10,6	*
Mjøldogg, %	0	0		-	-	
Grå øyeflekk, %	3	2		5	1	
Byggbrunflekk, %	7	6		3	2	
Byggbr.fl., res.test, %	-	-		-	-	
Spragleflekk, %	2	2		5	7	*
Spraglefl., res.test, %	-	-		-	-	
DON-innhold, ppm	-	-		-	-	
Dager til aksskyting	63	64		59	60	*
Dager til gulmodning	92	94		102	103	
Gulmodn. Apelsvoll og Vollebekk	95/102	97/104		-	-	
SPI	30	50	*	-	-	
Treskbarhet, %	2,9	1,7		-	-	
* = signifikant på 5% nivå						

Tilråding fra NIBIO

- Cosmopolitan er en sein 2-radssort, 2 dager seinere enn Fairytale.
- Cosmopolitan har hatt betydelig høyere avling enn Fairytale på Østlandet og i Midt-Norge.
- Cosmopolitan har lik stråstyrke som Fairytale
- Cosmopolitan signifikant svakere enn Fairytale når det gjelder resistens mot spragleflekk målt i Midt-Norge, men det er ingen forskjeller for de øvrige vanlige kornsjukdommene.
- Cosmopolitan har noe høyere HI-vekt enn Fairytale. Tusenkornvekt er noe høyere enn hos Fairytale.
- Cosmopolitan har likt proteininnhold som Fairytale.
- Cosmopolitan har høyere grad av spiretreghet enn Fairytale.
- Cosmopolitan har et høyt innhold av DON

Cosmopolitan er en potensiell maltbyggsort. Den har imidlertid en del egenskaper som gjør at den ikke vurderes som særlig aktuell til maltbygging under norske forhold. Cosmopolitan anbefales ikke godkjent for opptak på norsk sortliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 1.2.2017 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice. Sorten er tidligere godkjent i Danmark og Storbritannia under samme navn.

DUS-test

Kopi av bestått DUS-test er mottatt fra Tystofte, Danmark.

Nemndas vurdering

Cosmopolitan er en svært sen sort med høyt innhold av deoxynivalenol (DON) i smittetester med Fusarium og høy spiretreghet. Vi har i Norge hatt mange år der vi har hatt store problemer med Fusarium innhold av mykotoksinet DON og bør ikke godkjenne sorter med høye DON-verdier.

Vedtak

Det anbefales at Cosmopolitan 2-rads bygg ikke godkjennes for opptak på norsk offisiell sortliste.

Sak 09/19 Godkjenning av bygg NORD 13/1114 (Bente), for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Nordsaat Saatzucht GmbH, Tyskland representert ved Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1444

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)
Midt-Norge, 2016-2018 (16 felt)

Andre undersøkelser: Innhold av mykotoksiner (DON), 2008-2018
Gulmodning, Apelsvoll og Vollebekk, 2016-2018

NORD 13/1114 sammenlignes mot 2-radssorten Thermus som ble godkjent i 2016.

Tabell 1. Sammendrag for Østlandet og Midt-Norge, 2016-2018.

Egenskap	Østlandet			Midt-Norge		
	Thermus	NORD 13/1114	Signifikans	Thermus	NORD 13/1114	Signifikans
Vann %, høsting	25,0	23,9		27,7	26,2	
Kornavling, kg/daa	612 (100)	604(99)		545(100)	549(101)	
Strå lengde, cm	60	59		68	67	
Tidlig legde, %	2	0		0	0	
Sein legde, %	13	2		16	5	
Strå knekk, %	6	1		11	6	
Aks knekk, %	14	12		10	214	
HI-vekt, kg	68,9	69,6		63,2	65,4	
1000-kornvekt, g	47,7	52,9	*	44,5	49,7	
Proteininnhold, %	11,2	11,3		10,8	10,6	*
Mjøldogg, %	0	0		-	-	
Grå øyeflekk, %	0	4		3	6	
Byggbrunflekk, %	5	8		2	4	
Byggbr.fl., res.test, %	-	-		-	-	
Spragleflekk, %	2	1		6	7	*
Spragleff., res.test, %	-	-		-	-	
DON-innhold, ppm	-	-		-	-	
Dager til aksskyting	61	64		58	58	
Dager til gulmodning	91	91		101	99	
Gulmodn. Apelsvoll og Vollebekk	96/101	94/99		-	-	
SPI	26	33		-	-	
Treskbarhet, %	3,2	4,7	*	-	-	
* = signifikant på 5% nivå						

Tilråding fra NIBIO

- NORD 13/1114 er en sein 2-radssort vurdert til å ha 2 dager kortere veksttid enn Thermus
- NORD 13/1114 har hatt noe lavere avling enn Thermus på Østlandet og litt høyere avling i Midt-Norge.
- NORD 13/1114 har noe tilsvarende stråstyrke som Thermus
- NORD 13/1114 signifikant svakere enn Thermus når det gjelder resistens mot spragleflekk, men det er ingen forskjeller for de øvrige vanlige kornsjukdommene.
- NORD 13/1114 har noe litt lavere HI-vekt enn Thermus. Tusenkornvekt er noe høyere enn hos Thermus.
- NORD 13/1114 har likt proteininnhold som Thermus.
- NORD 13/1114 har en midlere grad av spiretreghet enn Thermus.

Utfra en totalvurdering anses NORD 13/1114 å ha noe kortere veksttid i forhold til Thermus, men ellers tilsvarende Thermus. NORD 13/1114 anbefales godkjent for opptak på norsk sortsliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 4.2.2016 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice. Sorten er tidligere godkjent i flere EU-land under samme navn.

DUS-test

Kopi av bestått DUS-test er bestilt fra Geves, Frankrike.

Vedtak

Det anbefales at NORD 13/1114 2-rads bygg godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste med sortsnavnet Bente.

Sak 10/19 Godkjenning av bygg NOS 10006-52 (Myway) for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Nordic Seed A/S, Danmark representert ved Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1446

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)
Midt-Norge, 2016-2018 (16 felt)

Andre undersøkelser: Innhold av mykotoksiner (DON), 2008-2018
Gulmodning, Apelsvoll og Vollebekk, 2016-2018

NOS 10006-52 sammenlignes mot 2-radssorten Fairytale som ble godkjent i 2014.

Tabell 1. Sammendrag for Østlandet og Midt-Norge, 2016-2018.

Egenskap	Østlandet			Midt-Norge		
	Fairytale	NOS 10006-52	Signifikans	Fairytale	NOS 10006-52	Signifikans
Vann %, høsting	23,5	26,0		26,4	28,3	
Kornavling, kg/daa	584 (100)	618 (105)		504(100)	5438(106)	
Strå lengde, cm	58	60		69	67	
Tidlig legde, %	15	20		3	0	
Sein legde, %	13	2		12	9	
Strå knekk, %	0	0		6	18	*
Aksknekk, %	15	4		16	22	
HI-vekt, kg	69,5	69,5		64,4	63,9	
1000-kornvekt, g	43,4	48,4	*	40,8	45,1	*
Proteininnhold, %	11,2	11,0		10,9	10,4	*
Mjøldogg, %	0	0		-	-	
Grå øyeflekk, %	3	0		5	3	*
Byggbrunflekk, %	7	6		3	4	
Byggbr.fl., res.test, %	-	-		-	-	
Spragleflekk, %	2	1		5	6	*
Spraglefl., res.test, %	-	-		-	-	
DON-innhold, ppm	17,6	13,9		-	-	
Dager til aksskyting	63	62		59	59	
Dager til gulmodning	92	94		102	101	
Gulmodn. Apelsvoll og Vollebekk	95/102	96/102		-	-	
SPI	30	40		-	-	
Treskbarhet, %	2,9	2,1		-	-	
* = signifikant på 5% nivå						

Tilråding fra NIBIO

- NOS 10006-52 er en sein 2-radssort som ut fra en totalvurdering av de ulike parameterne vurderes NOS 10006-52 å ha 1-2 dager lengre veksttid enn Fairytale.
- NOS 10006-52 har hatt noe høyere avling enn Fairytale både på Østlandet og i Midt-Norge.
- NOS 10006-52 har noe tilsvarende stråstyrke som Fairytale
- Det er noen mindre forskjeller mellom NOS 10006-52 og Fairytale når det gjelder resistens mot de vanlige kornsjukdommene, men generelt er nivåene lave.
- NOS 10006-52 tilsvarende HI-vekt som Fairytale. Tusenkomvekt er noe høyere enn hos Fairytale.
- NOS 10006-52 har litt lavere proteininnhold enn Fairytale. Det lave proteininnholdet kan i noen grad være knyttet til høyere avlingsnivå.
- NOS 10006-52 har en litt høyere grad av spiretreghet enn Fairytale.

Utfra en totalvurdering anses NOS 10006-52 å ha noe lengre veksttid forhold til Fairytale, men noe høyere avling enn Fairytale. NOS 10006-52 anbefales godkjent for opptak på norsk sortsliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 29.3.2017 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice.

DUS-test

Kopi av bestått DUS-test er mottatt fra Tystofte, Danmark.

Vedtak

Det anbefales at NOS 10006-52 2-rads bygg godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste med sortsnavnet Myway.

Sak 11/19 Godkjenning av bygg GN12086 (Rapunzel), for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1448

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)
Midt-Norge, 2016-2018 (16 felt)

Andre undersøkelser: Gulmodning, Apelsvoll og Vollebekk, 2016-2018
Innhold av mykotoksiner (DON)

GN12086 sammenlignes mot 6-radssorten Brage som ble godkjent i 2010.

Tabell 1. Sammendrag for Østlandet og Midt-Norge, 2016-2018.

Egenskap	Østlandet			Midt-Norge		
	Brage	GN12086	Signifi- kans	Brage	GN12086	Signifi- kans
Vann %, høsting	18,5	19,9		20,6	20,7	
Kornavling, kg/daa	526 (100)	552 (105)	*	466 (100)	487 (103)	
Strå lengde, cm	68	63		86	85	
Tidlig legde, %	17	1		0	0	
Sein legde, %	21	7		9	8	
Strå knekk, %	8,3	12,9		48	42	
Aksknekk, %	44,6	35,7	*	33	24	
HI-vekt, kg	67,0	67,6	*	61,4	62,5	
1000-kornvekt, g	36,9	45,6	*	44,3	50,0	*
Proteininnhold, %	12,0	11,3	*	11,6	11,0	*
Mjøldogg, %	19	15		-	-	
Mjøldogg, res.test, %	-	-		-	-	
Grå øyeflekk, %	3	3		-	-	
Grå øyefl., res.test, %	-	-		-	-	
Byggbrunflekk, %	14	12		2	6	
Byggbr.fl., res.test, %	-	-		-	-	
Spragleflekk, %	0,3	0,3		3	5	
Spraglefl., res.test, %	-	-		-	-	
DON-innhold, ppm	13,9	19,0		-	-	
Dager til aksskyting	54	55		55	55	
Dager til gulmodning	85	86	*	89	92	*
Gulmodn. Apel. Voll.	88	90		-	-	
SPI	30	52	*	-	-	
Treskbarhet, %	0,8	0,4		-	-	

* = signifikant på 5% nivå

Tilråding fra NIBIO

- GN12086 er en halvtidlig 6-radslinje, med 2 dager lengre veksttid enn Brage.
- GN12086 har hatt noe høyere kornavling enn Brage både på Østlandet og i Midt-Norge.
- GN12086 har god stråstyrke og stråkvalitet.
- GN12086 har gjennomgående god sjukdomsresistens.
- Innholdet av DON i kornet ligger noe høyere enn Brage.
- Kornkvaliteten er gjennomgående bra, med høyere hektolitervekt og 1000-kornvekt høyere enn Brage. Proteininnholdet er noe lavere. Det lave proteininnholdet kan i noen grad være knyttet til høyt avlingsnivå.
- GN12086 har en klart høyere grad av spiretreghet enn Brage. Det gir en god beskyttelse mot aksgroing ute på åkeren, men krever kondisjonering av såkornet de fleste år.

Det er god plass for en 6-radssort med veksttid mellom Brage og Rødhette, og GN12086 anbefales godkjent som et slikt alternativ.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 4.2.2016 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice. Rapunzel er et registrert varemerke for landbruksprodukter i Norge og dette er til hinder for å godta Rapunzel som sortsnavn.

DUS-test

Bestått DUS-test er mottatt fra Evira, Finland.

Vedtak

Det anbefales at GN12086 6-rads bygg godkjennes for opptak på norsk offisiell sortliste forutsatt at sorten får et navn som kan godkjennes.

Sak 12/19 Godkjenning av bygg GN12127 (Bredo), for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1449

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)
Midt-Norge, 2016-2018 (16 felt)

Andre undersøkelser: Gulmodning, Apelsvoll og Vollebekk, 2016-2018
Innhold av mykotoksiner (DON)

GN12127 sammenlignes mot 6-radssorten Rødhette som ble godkjent i 2015.

Tabell 1. Sammendrag for Østlandet og Midt-Norge, 2016-2018.

Egenskap	Østlandet			Midt-Norge		
	Rødhette	GN12127	Signifikans	Rødhette	GN12127	Signifikans
Vann %, høsting	23,9	19,9	*	23,0	21,2	
Kornavling, kg/daa	572 (100)	583 (102)		490 (100)	489 (100)	
Strå lengde, cm	69	67		86	84	
Tidlig legde, %	27	13		0	0	
Sein legde, %	20	20		10	7	
Strå knekk, %	6	7,9		28	47	
Aksknekk, %	31,2	49,4	*	32	28	
HI-vekt, kg	65,9	67,9	*	60,8	62,6	
1000-kornvekt, g	37,7	38,3		44,4	45,2	
Proteininnhold, %	11,1	11,5	*	10,5	11,0	*
Mjøldogg, %	0	3		-	-	
Mjøldogg, res.test, %	-	-		-	-	
Grå øyeflekk, %	2	5		8	7	
Grå øyefl., res.test, %	-	-		-	-	
Byggbrunflekk, %	7	7		9	3	
Byggbr.fl., res.test, %	-	-		-	-	
Spragleflekk, %	1,3	0		3	5	
Spraglefl., res.test, %	-	-		-	-	
DON-innhold, ppm	20,9	19,7		-	-	
Dager til aksskyting	57	55	*	57	56	*
Dager til gulmodning	89	88	*	97	95	
Gulmodn. Apel. Voll.	92	89		-	-	
SPI	53	45	*	-	-	
Treskbarhet, %	0,8	0,9		-	-	

* = signifikant på 5% nivå

Tilråding fra NIBIO

- GN12127 er en halvsein 6-radslinje, med 2 dager kortere veksttid enn Rødhette.
- GN12127 har hatt noe høyere kornavling enn Rødhette på Østlandet.
- GN12127 har god stråstyrke, men litt lavere stråkvalitet enn Rødhette.
- GN12127 har gjennomgående god sjukdomsresistens.
- Innholdet av DON i kornet ligger litt lavere enn Rødhette.
- Kornkvaliteten er gjennomgående bra, med høyere hektolitervekt og 1000-kornvekt høyere enn Rødhette. Proteininnholdet er noe lavere. Det lave proteininnholdet kan i noen grad være knyttet til høyt avlingsnivå.
- GN12127 har en litt lavere grad av spiretreghet enn Rødhette.

GN12127 anbefales godkjent på den norske sortslista.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 1.2.2017 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice.

DUS-test

Bestått DUS-test er mottatt fra Evira, Finland.

Vedtak

Det anbefales at GN12127 6-rads bygg godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste med sortsnavnet Bredo.

Sak 13/19 Godkjenning av bygg CDC Marlina (HB11316), for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Crop Development Centre, University of Saskatchewan, Canada, representert ved DUGA AS, Rygge. Søknad nr. 1435

Offisiell verdiprøving: Østlandet, 2016-2018 (23 felt)
Midt-Norge, 2016-2018 (16 felt)

Andre undersøkelser: Gulmodning, Apelsvoll og Vollebekk, 2016-2018
Innhold av beta-glukaner, Canada

CDC Marlina sammenlignes mot 2-radssorten CDC Rattan som ble godkjent i 2016.

Tabell 1. Sammendrag for Østlandet og Midt-Norge, 2016-2018.

Egenskap	Østlandet			Midt-Norge		
	CDC Rattan	CDC Marlina	Signifikans	CDC Rattan	CDC Marlina	Signifikans
Vann %, høsting	23,1	22,4		23,3	21,6	
Kornavling, kg/daa	433 (100)	420 (97)		389 (100)	392(101)	
Strå lengde, cm	66	66		76	80	*
Tidlig legde, %	0	0		2	3	
Sein legde, %	29	24		9	12	
Strå knekk, %	2	3		7	9	
Aksknekk, %	18	22		29	22	
HI-vekt, kg	81,4	82,7	*	78,9	81,8	
1000-kornvekt, g	35,6	37,3	*	34,1	35,7	
Proteininnhold, %	14,3	14,5		13,6	13,5	
Mjøldogg, %	0	0		-	-	
Grå øyeflekk, %	2	2		0	1	
Byggbrunflekk, %	5	7		3	2	
Byggbr.fl., res.test, %	-	-		-	-	
Spragleflekk, %	2	2		6	5	*
Spraglefl., res.test, %	-	-		-	-	
DON-innhold, ppm	-	-		-	-	
Dager til aksskyting	62	61		58	56	
Dager til gulmodning	89	88	*	97	94	
Gulmodn. Apelsvoll og Vollebekk	94/100	93/98		-	-	
SPI	13	4		-	-	
Treskbarhet, %	1,1	0,5		-	-	
* = signifikant på 5% nivå						

Tilråding fra NIBIO

- CDC Marlina er en naken sein 2-radssort, med noen dager kortere veksttid enn CDC Rattan.
- CDC Marlina har hatt noe lavere avling enn CDC Rattan på Østlandet og litt høyere avling i Midt-Norge.
- CDC Marlina har lik stråstyrke som CDC Rattan
- CDC Marlina signifikant sterkere enn CDC Rattan når det gjelder resistens mot spragleflekk, men det er ingen forskjeller for de øvrige vanlige kornsjukdommene.
- CDC Marlina har noe høyere HI-vekt enn CDC Rattan. Tusenkornvekt er noe høyere enn hos CDC Rattan.
- CDC Marlina har likt proteininnhold som CDC Rattan.
- CDC Marlina har en litt lavere grad av spiretreghet enn CDC Rattan.
- CDC Marlina er i likhet med CDC Rattan en waxy sort med lavt amyloseinnhold og høyt innhold av amylopektin
- CDC Marlina har et relativt høyt innhold av gunstige kostfiber (betaglukaner)

Utfra en totalvurdering anses CDC Marlina å ha noe kortere veksttid forhold til CDC Rattan, og noe mer resistent mot sykdommer. CDC Marlina anbefales godkjent for opptak på norsk sortsliste.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 30.3.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 11.3.2016 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice.

DUS-test

Kopi av bestått DUS-test er bestilt fra Canadian Food Inspection Agency.

Vedtak

Det anbefales at HB11316 2-rads bygg godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste med sortsnavnet CDC Marlina under forutsetning at DUS-testen mottas og er bestått.

Sak 14/19 Godkjenning av potet Zorba, for opptak på norsk offisiell sortliste – søknad fra Interseed Potatoes GmbH, Tyskland, representert ved Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1400

Tilråding fra NIBIO

NIBIOs tilråding ligger ved saken som et eget vedlegg, men konklusjonen gjengis her:

Zorba er en halvsein pommes fritessort, med koketype B, middels melen. Sorten er ikke spesielt yterik, men har gitt bra sorteringsutbytte i de øvre sorteringsfraksjoner. De største svakhetene hos sorten er grønne knoller, flatskurv og kolv. Ved valg av rett setteavstand og tilpasset gjødsling, vil den kunne bli et verdifullt supplement til friterte sorter som benyttes idag. Tidligere naturlig avmodning enn Peik f.eks øker sikkerheten for god stekefarge på friterte produkter. Sammenlignet med Innovator har sorten høyere tørrstoffinnhold, og noe sterkere nitrogengjødsling kan anbefales for å få opp avlinga. Anbefalingen er at sorten godkjennes og at dyrkingsråd følges.

Sortsnavn

Søknaden ble kunngjort den 14.1.2016. Innsigelser er ikke mottatt. Navneforslaget er sjekket den 20.2.2015 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice.

DUS-test

Kopi av bestått DUS-test er bestilt fra Bundessortenamt, Tyskland.

Vedtak

Det anbefales at Zorba potet godkjennes for opptak på norsk offisiell sortliste under forutsetning av at DUS-test mottas og er bestått.

Sak 15/19 Godkjenning av engsvingel VåEs0309 (Vanja), for opptak på norsk offisiell sortsliste – søknad fra Graminor AS, Ridabu. Søknad nr. 1100

Historikk

Søknaden ble første gang behandlet på møte 106, sak 43/15, og anbefalt godkjent for oppføring på norsk offisiell sortsliste forutsatt at DUS-test blir bestått og at sorten får et godkjent navn.

Sortsnavn

Navneforslaget ble kunngjort den 30.01.2019. Kunngjøringsperioden utløper 30. april. Navnet er sjekket den 14.01.2019 i CPVOs Variety Finder uten merknader fra CPVO expert advice.

DUS-test

Bestått DUS-test er mottatt fra Evira, Finland.

Vedtak

Det anbefales at VåEs0309 engsvingel godkjennes for opptak på norsk offisiell sortsliste med navnet Vanja, forutsatt at det ikke kommer innsigelser til navneforslaget innen fristen.

Sak 16/19 Rettsbeskyttelse av Nordlys kvein

Historikk

Dette er en gammel sort, som opprinnelig ble rettsbeskyttet den 16.11.2004, da som krypkvein. Sorten ble også godkjent for sertifisert produksjon og sto oppført på norsk offisiell sortsliste i perioden 12.11.2004 - 21.05.2013. I 2012 oppdaget Mattilsynet at Nordlys ikke var en krypkvein, men hundekvein. Sekretariatet vurderte at vilkårene for å rettsbeskytte Nordlys ikke hadde vært tilstede i utgangspunktet, fordi sorten i DUS-testen var sammenliknet med andre sorter av arten krypkvein, mens Nordlys var en hundekvein. Mattilsynet fjernet sorten fra sortslista og sekretariatet satte planteforedlerretten som opphørt 2013 i registeret fra og med 21.05. I henhold til lov om planteforedlerrett § 17 skal en planteforedlerrett som er meddelt i strid med § 1 eller § 2 første ledd bokstav a eller d etter søksmål kjennes ugyldig ved dom. Dette ble ikke gjort.

Ny DUS-test av Nordlys ble gjennomført 2013- 2016, der Nordlys ble sammenliknet med andre sorter av hundekvein. Bestått DUS-test er mottatt fra Evira i desember 2016. Mattilsynet godkjente sorten for oppføring på sortslista på nytt den 29.01.2019, nå som en sort av hundekvein, med navnet Nordlys.

Nordlys er fremdeles etterspurt i markedet som en god grøntanleggssort og sortseier ønsker derfor at sorten fortsatt skal være rettsbeskyttet. Den opprinnelige rettsbeskyttelsen kunne vare til og med 31.12.2024. Det er gjort en vurdering av ulike utfall av denne saken. Vurderingen er vedlagt.

Løsning

Plantesortsnemnda har kommet fram til at rettsbeskyttelsen som opprinnelig ble gitt til Nordlys krypkvein i sak 116/04 skal gjenopprettes.

Sak 17/19 Søknad fra Nunhems B.V., Nederland, representert ved Bryn Aarflot As, Oslo, om rettsbeskyttelse av spinat, 5232674, søknad nr 1550

Saken utsatt fra møte 118, sak Sak 59/18.

Søknadsavgiften er innbetalt og søknaden er registrert 16.4.2018.

Forslaget til sortsnavn er sjekket den 24.4.2018 i CPVO variety finder uten merknader fra CPVO expert advice.

Kopi av DUS-test kan bestilles fra CPVO, Frankrike

Vedtak

Søknaden aksepteres.

Sak 18/19 Søknad fra Nunhems B.V., Nederland, representert ved Bryn Aarflot As, Oslo, om rettsbeskyttelse av salat, Thespian, søknad nr 1556

Søknadsavgiften er innbetalt og søknaden er registrert 21.1.2019.

Forslaget til sortsnavn er sjekket den 18.1.2019 i CPVO variety finder uten merknader fra CPVO expert advice.

Kopi av DUS-test kan bestilles fra Naktuinbouw, Nederland

Vedtak

Søknaden aksepteres.

Sak 19/19 Søknad fra Institut National de la Recherche Agronomique, Frankrike, representert ved Zacco Norway, Oslo, om rettsbeskyttelse av pære, Cepuna, søknad nr 1586

Søknadsavgiften er innbetalt og søknaden er registrert 12.2.2019.

Forslaget til sortsnavn er sjekket den 13.2.2019 i CPVO variety finder uten merknader fra CPVO expert advice.

Kopi av DUS-test kan bestilles fra GEVES, Frankrike.

Vedtak

Søknaden aksepteres.

Sak 20/19 Søknad fra Nunhems B.V., Nederland, representert ved Bryn Aarflot AS, Oslo, om rettsbeskyttelse av tomat, NUN 09261, søknad nr 1567

Søknadsavgiften er innbetalt og søknaden er registrert 07.02.2019.

Forslaget til sortsnavn er sjekket den 07.02.2019 i CPVO variety finder uten merknader fra CPVO expert advice.

Kopi av DUS-test kan bestilles fra Naktuinbouw, Nederland

Vedtak

Søknaden aksepteres.

Sak 21/19 Søknad fra Nunhems B.V., Nederland, representert ved Bryn Aarflot AS, Oslo, om rettsbeskyttelse av tomat, NUN 09225, søknad nr 1568

Søknadsavgiften er innbetalt og søknaden er registrert 07.02.2019.

Forslaget til sortsnavn er sjekket den 07.02.2019 i CPVO variety finder uten merknader fra CPVO expert advice.

Kopi av DUS-test kan bestilles fra Naktuinbouw, Nederland

Vedtak

Søknaden aksepteres.

Sak 22/19 Sluttbehandling av søknad fra Nunhems B.V., Nederland, representert ved Bryn Aarflot As, Oslo, om rettsbeskyttelse av salat, Multiblond 110, søknad nr 1508

Søknaden og navneforslaget ble kunngjort den 1.9.2017 og det har ikke kommet noen innsigelser innen fristens utløp. Sortsnavnet ble sjekket den 26.7.2017 i CPVOs Variety Finder, uten merknader fra expert advice. Første gangs behandling i sak 53/17.

Bestått DUS-test er mottatt fra Raadvorplantenrassen, Nederland.

Vedtak

Sorten gis rettsbeskyttelse.

Sak 23/19 Sluttbehandling av søknad Graminor AS, Ridabu, om rettsbeskyttelse av bringebær Anitra, søknad nr 1409.

Søknaden og navneforslaget ble kunngjort den 27.08.2015 og det har ikke kommet noen innsigelser innen fristens utløp. Sortsnavnet ble sjekket den 6.3.2015 i CPVOs Variety Finder, uten merknader fra expert advice. Første gangs behandling i sak 63/15.

Bestått DUS-test er mottatt fra Bundessortenamt, Tyskland

Vedtak

Sorten gis rettsbeskyttelse.

Sak 24/19 Sluttbehandling av søknad Graminor AS, Ridabu, om rettsbeskyttelse av eple Tiara, søknad nr 1264.

Søknaden og navneforslaget ble kunngjort den 15.03.2013 og det har ikke kommet noen innsigelser innen fristens utløp. Sortsnavnet ble sjekket den 8.5.2015 i CPVOs Variety Finder, uten merknader fra expert advice. Første gangs behandling i sak 13/13.

Bestått DUS-test er mottatt fra Bundessortenamt, Tyskland.

Vedtak

Sorten gis rettsbeskyttelse.

Sak 25/19 Sluttbehandling av søknad Graminor AS, Ridabu, om rettsbeskyttelse av jordbær Edda, søknad nr 1420.

Søknaden og navneforslaget ble kunngjort den 16.11.2015 og det har ikke kommet noen innsigelser innen fristens utløp. Sortsnavnet ble sjekket den 7.3.2016 i CPVOs Variety Finder, uten merknader fra expert advice. Første gangs behandling i sak 95/15.

Bestått DUS-test er mottatt fra Bundessortenamt, Tyskland.

Vedtak

Sorten gis rettsbeskyttelse.

Sak 26/19 Sluttbehandling av søknad fra Berryworld Plus Limited., England, representert ved Tandberg Innovation AS, Oslo, om rettsbeskyttelse av bringebær, Diamond Jubilee, søknad nr 1455.

Søknaden og navneforslaget ble kunngjort den 30.3.2016 og det har ikke kommet noen innsigelser innen fristens utløp. Sortsnavnet ble sjekket den 11.3.2016 i CPVOs Variety Finder, uten merknader fra expert advice. Første gangs behandling i sak 52/16.

Bestått DUS-test er mottatt fra CPVO, Frankrike.

Vedtak

Sorten gis rettsbeskyttelse under forutsetning av at bestått DUS-test er mottatt.

Sak 27/19 Eventuelt.
Det var ingen saker.

